

سیاست متعالیه از منظر غایبان همایش آیا ممکن است؟

تلاش برای دست یافتن به فلسفه سیاسی تازهای که از سخنوری جز میانی رایج اندیشه سیاسی اسلامی و ایرانی داشته باشد تنها با برگزاری چند همایش و سمینار و گرد همایی من سرگشته در این میان، اگر اندیشمندان داعیه بدیمی در زمینهای خاص داشته باشند به دستورهای فراروانی برای اثبات دیدگاه خود رویه رو خواهند بود البته پویایی فرایند تفکر همواره در گرو معساری و برگشتن از موانع است.

از سوی دیگر، نقی برگزاری چنین همایش هایی طرح پرسش و ایجاد فضایی برای بحث و مباحثه موضوعات مناقشه برانگیز است اما در میان سخنرانان همایش سیاست متعالیه از منظر حکمت متعالیه، سخنرانی یافت نمی شد که فاطمه با موضوع همایش مباحثه باشد و دعوی تازه ای بر خلاف دیگران اقامه کند ما در این اقتراح تلاش کردیم تا تمسق گفتگویی چندگانه از انظار اول سخنرانان همایش که در بخش پیش خوانندیده دیدگاههای دیگری را هم در قالب اقتراح به دیگر صاحب نظران این حوزه اختصاص دهیم.

مراکز تحقیقاتی کاظمی عدم سیاسی
رجعت به ریشه ها

موسی نجفی

از حکمت متعالیه می توان سیاست متعالیه بیرون آورد در همایش «سیاست متعالیه از منظر حکمت متعالیه» همین بحث مطرح شده است تاکنون کتاب هایی هم در این زمینه منتشر شده اند که مستقیماً به همین پرسش اشاره دارند که «آیا می توان از حکمت متعالیه به سیاست متعالیه رسید؟» آیت الله املی در آغاز همان همایش از برخی زوایا به این موضوع پرداختند ایشان گفتند که ما فقه جوهری داریم که در واقع ماده خاصی شد برای قانون اساسی جمهوری اسلامی این منبع

بسیار مهمی در تنظیم قانون است یعنی برای تبدیل فقه به قانون، بسیار مفید واقع شد. آیت الله املی با ذکر این نمونه، قصد داشتند که ظرفیت های بحث و نشان دهند به زعم ایشان، حکمت متعالی ظرفیت و وسعه فراوانی برای استخراج سیاست متعالی دارد که می تواند مفید باشد اما به سادگی به دست نمی آید. استخراج سیاست متعالی از حکمت متعالیه، نیازمند کار تخصصی و تحقیق فراوان است تا بتوان میان این بحث نسبت درستی برقرار کرد. غربی ها هم با فلسفه خود همین کار را کردند آنها هم معتقد بودند که حتماً نیازی نیست که یک فیلسوف فلسفه سیاسی داشته باشد تا بتوان از او بحث کرد بلکه اندیشمندان غربی، برخی اصول را از آنها گرفتند و

نویسندگان به فقدان اندیشه و فلسفه سیاسی در اثر صدر و حکمت متعالیه حکم می کنند اما از سوی دیگر، بیشتر اظهار نظر ها درباره وجود سیاسی حکمت متعالیه فاقد کمترین استناد و مراجعه به آثار صدری شیرازی و در نتیجه غیر قابل اعتناست. نقد دیگر او متوجه به شارحان ملا صدرا بوده و در این باره گفت: «چه نظر می رسد شارحان و مفسران حکمت متعالیه هم به دلایلی کمتر به مباحث سیاسی توجه داشته و بیشتر به شرح و بسط متن پرداخته اند مهم تر اینکه هیچ کدام از آثار صدرالدین شیرازی هم تاکنون از منظر فلسفه سیاسی مورد تحلیل قرار نگرفته است. بر این مجموعه باید توضیحات هر صوم چاه و نظام های سلطنتی بر اصحاب دقت و معرفت را هم افزود که در اثر آن، مجالی برای طرح مباحث فلسفه سیاسی به وجود نیامده است در نهایت اظهار نظر درباره فلسفه سیاسی متعالیه همراه با حب و بغض و نفرت و شیفتگی بوده است.»

راه استنباط احکام در اختتامیه همایش سیاست متعالیه از منظر حکمت متعالیه نیز حجت الاسلاموالمسلمین احمد میلانی با بیان اینکه حکمت متعالیه نقش چندجانبه ای در فقه سیاسی ایفا می کند، خاطر نشان کرد: «بستر سازی یکی از نقش هایی است که حکمت متعالیه برای فقه سیاسی ایفا می کند و اگر این بستر توسط حکمت متعالیه ایجاد نشود، کمال فقه سیاسی و استنباط احکام شکل نمی گیرد.» وی تصریح کرد: «حکمت متعالیه به فهم عمیق و ژرف اندیش مسائل توسط فقیه سیاسی کمک فرولی می کند.» میانی با اشاره به اینکه حکمت متعالیه یک نقش منظومهای نسبت به مسائل ایفا می کند، افزود: «جزای تشکیل ذهنه مسائل در حکمت متعالیه نسبت به هم نقشی تکاملی دارند و از یکدیگر جدا نیستند.»

تکمله ای بر همایش همسازان تفکیک حکمت متعالیه از فلسفه ملا صدرا عجیب ترین نکته همایش بوده به عبارت دیگر شرکت کنندگان در این همایش هر گاه می خواستند صدرالمتفهمین را مورد اشاره قرار دهند از حکمت صدرایی نام می بردند و هر گاه در صدد تبیین کلی این حکمت با توجه به ملا صدرا و حکیمان معاصر بودند از حکمت متعالیه نام می بردند و بدین ترتیب زمینه گذار از صدرا را فراهم آورنده گذاری که البته با نقدهای جدی ای نیز روبه رو است، چه منتقدان سیاست صدرایی (ظنیر داوود فیروزی در دانشگاه تهران و سید صادق حقیقت در دانشگاه مفید) مجالی برای طرح آرای نشانده خود نداشتند و تمام مقاله ها و سخنرانی ها در جهت اثبات امکان سیاست متعالیه طرح ریزی شده بود به این ترتیب همایشی که از سال ۱۳۸۴ بی ریزی و پیگیری شده بود بدین سان پایان پذیرفته همایشی که در صدد بود با هدف تبیین ظرفیت های فلسفه متعالیه برای ورود به حوزه حیات اجتماعی و سیاسی و معرفی توانمندی فلسفه اسلامی در حوزه سیاست راهکارهایی جهت پیوند زدن فلسفه ملا صدرا با آنچه امروز در حوزه اصول گرای و اسلام گرای جریان دارد ارائه دهد اما به نظر می رسد این گونه کارها پیش از آنکه به «اندیشه سیاسی» منجر شود، به «اینترنتی» بدل و پیردهده